

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok --- 4 koruny — hal.
Na pol roka --- 2 „ — „
Na štvrt roka --- 1 „ 20 „
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :

Dr. ALEXANDER ERNSZT,
páp. komorník, kraj. vyslanec.
Majiteľ a vydavateľ:
JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
Sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedného 4 stĺpcového
malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Konec komédiám.

Od prvopočiatku sme boli písali, že boj i tie takzvané národné požiadavky, (maďarské kommando atď.) bol boj nie natoľko maďarsko-vlastenecký, ale bola to rozhodne len pračka a licitácia osobných záujmov. Tu stály oproti sebe dvoje stránky : kresťanská stránka Apponyistov, Ugronistov a Ludáci, a nekresťanská strana umelých hazafíkov, totiž : kalvinskí Košuthovci, židáci a staroliberáli. Boj o tie národné požiadavky započali boli vlastne Košuthovci, pomáhali im židia a tešili sa tomu potajomky staroliberáli. Všetci títo išli proti rozhodnutiu a vôle panovníka, ako to by boli chceli sprisahat' sa k revolúcii. Veď čím určitejšie osvedčil sa kráľ v rozkaze vojenskom z Chlopov abo v pripise na Héderváryho, oni tým strašnejšie volali a písali na kráľa že je starec, že je pošetilý atď. Tolké hnusné kriky, také rozhodné «boje» Košuthovcov a židov mohly konečne pre-

Pred oltárom.

svedčiť národ v tom, že tu sa jedná skutočne o vec národu prepotrebnú, za ktorú treba vydržať v bojoch do nekonečna.

Nuž ale stalo sa to ono ináč. Komediantské boje vlastenských Košuthovcov budú už asi skončené. Títo kalvinsko a židovskovlasteneckí hrdinovia budú teraz spokojní, bo dostali za ministra predsedu *grófa Štefana Tiszu*. Jest pravda, že tohoto Tiszu už ráz boli všetky stránky takrečeno vyhňaly, keď bol po prvý ráz za ministra kandidovaný; jest pravda že Tisza je človek ten jediný z pomedzi uhorských politikov, ktorý postavil bol od počiatku rozhodne proti akýmkoľvek požiadavkám «národným»; ale všetko toto nepadá už teraz na váhu stránky židovsko-Košuthovej, bo hlavná vec je len to, že Tisza je po najprv *kalvín*, a po druhé, že je priateľ takzvaného svobodného priemyslu.» Nuž a ten prefadený «svobodný priemysel» ači svoboda priemyslu je predsa len pre židovských špekulantov vymyslená; tedy rozumie sa samo od seba, že židáci pôjdu sa bláznit za Tiszom. A pôjdu sa bláznit všetci tí vlastenci, ktorí v záujme židov zvykli vlastenčiť, obštruovať, kriky robiť atď.: tedy rozumie sa samo sebou, že tak páni prepriati vlastenci Košuthovskí, ako aj liberáli ochotne sohnú svoje vlastenecké šije pod jarmo nadutého ministra kalvinského grófa Tiszu.

My písali sme od počiatku o tom, že Košuthovci, židáci a staroliberáli prevádzajú vlastne len nesvedomitú komédiu s národom, a že prestanú s tými hlúpyimi komediami hneď, akonáhle podarí sa im dostať na čelo vlády ministra po jejich chuti. Hovorili sme, že potom už zabudnú na všetky «národné požiadavky» za ktoré predtým tak strašno revali na sneme a v novinách, ako by sa boli mali už-uz pobláznit. Nuž teraz vyšlo šidlo z vreca. Dostali konečne ministra takého, akého si žiadali, a k vôli tomuto ministrovi zaraz ustúpia od všetkej obštrukcie, od všetkých požiadavok národných. Trochu porobia ešte komediantských krikov s vážnou tvárou, že takto a takto: ale koniec komediam je istý, asice ten, že k vôli kalvínovi a židovskému priateľovi Tiszovi uspokojia páni sirašno-vlastenci Košuthovskí nielen s odopretím tých «národných požiadavok» jejich, ale uspokojili by sa ešte aj tým, keby každý Košuthista a žid musel od rána do noci execirovať bárs aj pod kommandom talianskym.

Sám Tisza bol povedal, že s «*nepatrnými*» premenami prijal kráľ program vojenský deväťčlenového odboru liberálov, a povedal to potom už, keď liberálna strana bola sa už prv osvedčila, že je *úplná nemožnosť* ustúpiť ďalej od toho vojenského programu deväťčlenového odboru: a predsa stal sa zázrak ten, že keď Štefan Tiszu vymenoval kráľ za ministra predsedu, nuž všetci liberáli zabudli na tú úplnú «*nemožnosť*» ustúpenia od programu a prijali grófa Tiszu z jasotom, len aby udržali sa pri válove.

Tedy predsa stalo sa po vôli liberálom a židom. Majú už svojho ministra a teraz tí všelijakí vyhľadovaní darebáci budú už čakať, aby sa im dačo hodilo pod zuby. A je tých hladošov až hrúza! Ledvú čakajú, aby mohli vrhnúť sa na ten ľud úbohý. Veď keď páni veľkomožní ablegáti sklonili ochotne šije svoje pred Tiszom, nuž prečo by nemohli plaziť sa pod ním aj tí všelijakí trochári v úradoch stoličných?

Nuž ale pán patrón židovský, gróf Štefan Tisza, môže mať ešte aké-také neprijemnosti. Gróf Apponyi a Oszkár Ivánka už osvedčili sa verejne, že nepôjdu s Tiszom a strana Ugronova (sopár ablegátov) zastrája sa až k obštrukcii. — Všetko to je ale nepatrný odpor, ktorého sa gróf Tisza báť nemusí. On s pomocou kalvínov a židov snáď urobí aký-taký poriadok v parlamente, aie medzi voličmi nebude mať stránky žiadnej krome židov a úradnikov. Dnes nedá sa ešte predpovedať, bude-li prinútený gróf Tisza vypísať volby nové: natoľko ale istotne vieme, že pri tých voľbách nastane boj ľudákov strašný. Ani Bánfická násilnosť, ani úradnícke huncútstva, ani bezočivosť židovská a peniaze ich nespomôžu nič Tiszovi. My ľudáci sme sa už dost a dost natrpeli. Nás opúšťa už tá svätá trpelivosť a my nevládzeme to sniešť, aby po toľkých bojoch a trápeniach dali nám na krk takého človeka, ako je Tisza. My pripravení sme na všetko. Keď vedeli sme bojovať oproti Bánffymu, nuž oproti Tiszovi povedieme boj na život a na smrť. E.

POLITICKÉ CHÝRY.

Gróf Štefan Tisza ministerský predseda.

Konečne je už raz urobený ten potešiteľný krok ku riešeniu krízy. Tieto dni po dlhotrvanlivých poradách min. predseda gr. Štefan Tisza mal poradu s rakúskym

ministerským predsedom Körberom a potom sa hlásil na výsluch u jeho veličenstva. Gróf Tisza počas tohto výsluchu jeho veličenstvu v písme predostrel výsledok večerajších porád, na čo jeho veličenstvo kráľ na základe tohto *poveril ho zostavením kabinetu* a zároveň prijal demissiu grófa *Khuena-Héderváryho*.

Gróf Štefan Tisza po výsluchu zaviezol sa do paloty uhorského ministerstva a latere, kde čakajúcemu gr. Hédervárymu a Lukácsovi sdělil výsledok svojho výsluchu a potom pred prítomnými novinárskymi zpravodajcami prečítal nasledovné osvedčenie pofahujúce sa na jeho poverenie a na riešenie krízy :

Jeho veličenstvo poveril ma zostavením kabinetu za takých okolností, ktoré mi za povinnosť nakladajú, aby v tomto ťažkom stave našich verejných záležitostí korunu a krajinu nenechal bez zodpovednej vlády. Ten programm, ktorý vláda v záležitosti zavislých vojenských otázok bude môcť predostreť, vyžaduje len pomerne bezpodstatnú opravu dosavadných jednohlasných ustálení deväťčlenového výboru. Moju prosbu ohľadom tohto čím skôr predostrem deväťčlenovému výboru; zároveň budem prosiť, aby tieto opravy s pôvodnou osnovou predostrené byly konferencii liberálnej strany. Takto si každý bude môcť utvoriť verný obraz o význame tých opráv, ktoré sú potrebné, aby sa zo slobodomyselnej strany mohla utvoriť vláda a aby sa krajina od anarchie, od nebezpečia konfliktu zachránila. Mám nádej, že predostrený programm vzbudí v krajine uspokojenie a pohne aj opposíciu k tomu, aby nestavala prekážky oproti odhlasovaniu nezmeneného počtu rekrútov a rozpočtového provisoriuma. V prvom rade budem sa snažiť dosiahnuť tento cieľ pokojnou cestou, a len, keď by držanie sa opposície urobilo boj nevyhnutným, prebojoval by ten boj s použitím ústavných zbraní srovnávajúcich sa s duchom parlamentarizmu.

Po tomto osvedčení gróf Tisza dlho sa radil s Hédervárym a potom spolu s ním o 3. hod. popoludní odcestoval do Budapešte.

V klube liberálnej strany telefonicky oznámené zprávy o designovaní grófa Tiszu a o jeho osvedčení vzbudily veľké uspokojenie. Miestnosti klubu byly veľmi preplnené, a keď gróf Tisza dôjduc s rýchlikom večer o 7. hod.. prišiel do klubu, prijali ho s oduševnenými ováciami. Horvatskí vyslanci pod vedením predsedu horvatsko-slavonského snemu Vazula Đordeviča a Imra Josipoviča prišli do liberálneho klubu, aby pozdravili grófa Štefana Tiszu. Keď gróf Tisza vstúpil do veľkej dvorany, uvítaný bol búrlivým éljenovaním. Staručký predseda liberálnej strany barón Fridrich *Podmaniczky* uvítal vreľými slovami a viackrát objal Tiszu, ktorému sa oči slzami zarosily. Prvy, ktorého designovaný ministerský predseda oslovil, bol Koloman *Szell*, ktorému rozpovedal výsledok porád vo Viedni. Pravda dopytovaniam nebolo konca-kraja. Jeden chcel niečo vedeť, druhý zas na niečo upozorňoval ministerského predsedu.

— Do tvrdého dreva si zafal sekeru, — povedal mu jeden vyslanec.

— Viem — odpovedal gróf Tisza. — Ale som musel prijať poverenie, oby krajina nebola vystavená veľkým otrasom.

— A jaká je zmena na elaboráte deväťčlenového výboru?

— Zmena je taká — vetil designovaný ministerský predseda, — že berúc do ohľadu ten veľký ošoh, ktorý je v ostatných čiastkach, nemožno zmenu považovať za podstatnú. Ostatne obidve osnovy budú predostreté konferencii strany a potom budete môcť posúdiť.

Jeden vyslanec poznamenal :

— Ale k tomu je nie dosť jedna konferencia. Predostrený programm treba nám uvážiť a nemôžeme hneď za horúca rozhodovať.

— Cele správne — vetil gróf Tisza. — V stredu budem môcť programm predostreť a na konferencii vo štvrtok strana môže rozhodnúť; alebo v stredu predpoludním môže byť jedna a večer druhá konferencia.

Deväťčlenový výbor už mal aj poradu, na ktorej gróf Tisza predostre svoj programm a opravy vojenského programu. Jako počuf, jest základný výhľad, že deväťčlenový výbor po osvedčení sa grófa Tiszu jednohlasne osvojí si opravy elaborátu, ktoré — ako sa všeobecne hovorí — netýkajú sa podstaty. Konferencia liberálnej strany bude sa vydržiavať v stredu večer o 6. hodine a na tejto predostretá bude strane pôvodná a opravená osnova programu. Na porade prehovorí nový ministerský predseda gróf Tisza a označí svoje stanovisko a potom od strany bude závisieť, či prijme programm hneď, alebo či i ďalej bude o ňom rokovať.

Gróf Tisza vyhlásil, že nový kabinet utvorí len potom, keď liberálna strana vynesie svoje uzavretie. Ministerské listy už kolujú, ale to sú len púhe kombinácie jednotlivcov. Je nádej, že sa nová vláda v sobotu bude môcť predstaviť snemu.

Náhradných rezervistov nezavolajú do služby.

Opposičný «Magyarország» bol napísal, že vojenská správa, ponevác nedostala rekrútov; po Novom roku náhradných rezervistov zavolá na dvojmesačnú cvičbu a že honvédske ministerstvo o tomto už upovedomilo okresné veliteľstvá. Poloúradný «Magyar Nemzet» oznamuje teraz, že ten chýr je teraz cele bezzákladný a že sa žiadne také poriadky nestaly, aké oznamoval M—g.

Zrnka s katolíckeho sjazdu (congressu) v Pešťbudíne.

Naša svätá cirkev rímsko-katolícka má síce pre mnoho nepriateľov a zvlášte tu v Uhorsku, ale predsa nachádzame aj potešenia, keď vidíme, že aj tá viera katolícka oživa a hýbe veľkými množstvami na obranu našich svätých právd a zásad.

Tak aj minulého mesiaca októbra od 19-ho do 24-ho mali uhorskí katolíci v Budapešti krajinský sjazd (congress), na ktorý dostavilo sa katolíkov z celého Uhorska až do 8 tisíc. Boli tu prítomní bez mála všetci uhorskí

biskupi, viac sto kňazov rozličného stavu a sila svetských : pánov, sedliakov aj remeselníkov. Aj s našich strán slovenských videli sme tu mnohých duchovných, no svetských ľudí tým menej. Zpomedi týchto tuším len samotní boli p. *Fraňko Skyčák*, veľkokupec z Klina (Orava), p. *Matúš Murín*, okolný notár z Námestova aj s paňou, ďalej páu *Emil Skyčák*, domovný pán zo Seređu. Zpomedi ablegátov boli tu ľudoví vyslanci asi všetci a daktori zo strany Ugronovej. Ministra nebolo prítomného ani jedného. Boli aj z cudzozemska prítomní daktori vynikajúci ľudia.

Sjazd sám vypadol skutočne skvele. Každý deň začínal sa so slávnostnou svätou omšou, po ktorej schádzalo sa obecnstvo do utešene ozdobenej velikánskej dvorany «Redout» (budova pre zábavy). Tu potom prednášali najvýtečnejší rečníci o rozličných otázkach, ktoré sa katolíkov dotýkajú. Tak na pr. staručký gróf *Ferdinand Zichy* rečnil k počte nového pápeža ale s takým zápalom, že to každého prekvapilo a až k slzám dojalo. Najväčmi vynikali z pomedi rečníkov dr. *Prohászka*, potom dr. *Ján Csernoch*, praelát-kanonik ostrihomský a spolu ablegát ľudový skalického okresu a *Wolafka*, titulárny biskup z Debrecína.

Dr. *Prohászka* mal za predmet o apoštolovaní svetských. Dokazoval, že duchovenstvo samé je nie vstave všetko urobiť; treba je, aby aj svetskí páni pričínili sa k práci, veď viera katolícka je pokladom nás všetkých : kňazov i nekňazov. Zvlášte odporúčal svetským pánom do priazne naše katolícke spolky a rozličné ústavy, zvlášte tie, v ktorých odchovávať sa má naša katolícka mládež študujúca. So žiaľom spomínal, že na pr. v Budapešti jesto chudoby robotníckej na stotisíc, a táto je takmer vylúčená z cirkvi; ona nepochopuje nás, bo sa o ňu málo staráme. Čo môžu štyria-piati skromní ľudia učiniť s toľkým množstvom? Je nemožné, aby títo horlitelia za triedu robotnícku ostávali o samote. Konečne upomínal prítomných, aby netratili nádej, lebo naše spravodlivé boje zvíťazíť musejú.

Dr. *Ján Csernoch* predniesol veľmi poučnú reč o tom, čo je príčina bezbožnosti a nemravnosti v spoločnosti ľudskej. Táto reč bola povedaná zvlášte tým učeným pánom svetským, ktorí nazdávajú sa, že nevšimaj si učenia viery patri ku vzdelanosti. Slovný rečník veľmi umele a nepodvratne dokazoval pánom, že tá jejich ľahostajnosť náboženská má následky strašné : úplnú zpusťnosť mravov. Bez viery ani ten najučenejší človek nezachová sa mravne a k tomu ešte svojim príkladom vplýva na menej vzdelané triedy docela neprajne, lebo keď menej vzdelaný ľud pospolitý badá u tých vzdelaných ľahostajnosť a neveru : ten ľud potom tiež stane sa ľahostajným a neverným. A predsa nieto horšieho, ako veď nevzdelaný človek utraca na viere; z takého človeka totiž stáva sa polodivý zver. Treba sa vrátiť všetkým — ale úprimne — ku kresťanstvu a zariadiť si život dľa mravouky kresťanskej.

Výtečný rečník *Wolafka* prednášal o úlohe katolíkov voči socializmu. Dokazoval, že socializmus hrozí nebez-

pečentvom štátu, plemena, národnosti aj cirkvám. Katolíci a zvlášte duchovní musejú sa uponížiť medzi ľud chudobný, lebo ináč nám ho socialdemokracia odvedie a postaví proti nám. Medzi mojimi oltárnymi bratmi — tak hovoril — sú mnohí, ktorí k vôli mocným pánom tohoto sveta ukrývajú sa a nevšimajú si chudoby. Toto musí už raz prestať. — Pekné sú toto slová veľmi, ale preto si ešte počkáme na tú dobu, kým sa na pr. v Budapešti najde duchovný, ktorý nehanbil by sa pomiešať medzi robotníkov slovenských. No my veríme to pevne, že nastávajúce časy a obrovské napredovanie socialdemokracie dodajú s Elosti terajším bojom. Katolícki duchovní budú *nútení* hľadať si obranu u poctivých Slovákov a vôbec u každého či je on Maďar či Nemaďar, ktorý ctí si ešte náboženskost. Tomuto presvedčeniu dal výrazu aj *Michal Dumeczky*, direktor Franc-Jozefovho internátu, ktorý sme povedal, že treba sa nám postaviť na stanovisko sv. Štefana, *ktorý hlásal spravodlivosť oproti nemaďarským národnostiam*. — Táto výpoveď rečníkova je nám veľmi vzáctna a zo srdca vítaná. V tejto výpovedi uznáva sa verejne, že smerodajné kruhy, a to aj cirkevné *neboli spravodlivé voči národnostiam*. Ba ozaj či sa to už po tejto výpovedi spravodlivejšie bude nakladať s nami. My vieme, že sa takejto spravodlivosti tak veľmi ľahko nedočkáme, ale to nič : musí prísť doba, kde sa spravodlivosť voči ľudu nielen na kongressoch bude hlásať, ale ona musí sa aj v živote prevádzať.

Krome verejných prednášok boli aj odborové zasadnutia o «školských bratoch» kresťanských, o spisbe, o tovaryšských spolkoch atď. Na jednom takom zasadnutí bol spomenul dr. *Helvey* (svetský pán), že v reči nemeckej a *slovenskej* nemáme ešte zodpovednej spisby v smere kresťansko-sociálnom. Pán *Helvey* je Maďar a hľa, mluví v záujme Slovákov. Na to poznamenáme, že takúto obranu nemáme my očakávať od iného, ale naši poprední ľudia sami mali sa ta dostaviť. Pri každom doterajšom katolíckom kongresse vytýkali sme «Spolku sv. Vojtecha», že nedostavil sa úradne na kongress. A nedostavil sa ani tohoto roku. Ti páni od spolku nemali by sa odťahovať, lebo že by tu neboli vďačne videní, to nič.

Krestania katolíci, čítajte len dobré našské knihy a časopisy!!

Do pozornosti!

Našich ctených čitateľov a redakcie časopisov upovedomujeme, že naša **kancellária ľudovej strany** presťahovala sa, a preto prosíme, aby už od dnešného dňa všetky nám patriace listy, dopisy, prosbopisy, reklamácie, poštové zásielky a časopisy adresovali takto : **Redakcia «Krestan»-a, Budapest. IV., Ferencz József-rakpart 27. szám II.** — Miestnosť táto, keď prideme od peštianskeho boku jest od Alžbetinho mostu na takzvaný «Eskütér» padne nám na pravo, kde pred tým istým domom je hneď aj stanica elektrickej železnice.

Obrázok zo života.

Zavediem ťa milý čitateľu nášho obľúbeného «Krešťana», do jednej chudobnej a od sveta vzdialenej, len z kopanic pozostávajúcej dediny, kde ľudia ačkoľvek sú usilovní, pracovití a nábožní, pre zlé polozenie neurodného chotára veľkú biedu znášať musejú. Oni najviac len po svete vyhľadávajú chlieb pre svojich domácich; a bárs i pekný groš sa dostane domov, predsa len večitá bieda tu panuje.

Sú tu dve krčmy; ale veru tuto krčmárižidi, prinútení sú tak ťažko robiť, jako aj iní občania. Kto nevidel žida orať, kosiť, drevo v hore rúbať, furmaniť: nech sa ide do tejto dediny pozreť a uvidí, že tu bez práce ani žid nevyžije.

Z tohto vidno, čo je to tu za život.

No a čo poviete k tomu, že obec táto má na tri strany sveta svoje úrady 5—6 hodín vzdialky. Okresný súd má v Žiline; slúžnovský úrad má v Kisuckom-Novom-Meste a daňový berný úrad v Čaci. Nuž keď sa tak trať ku všetkým trom úradom ísť, potrebuje 2 dni; i to je s ťažkosťami spojené. Prístup pre zlé cesty je veľmi ťažký a beda tomu, ktorý musí nimi ísť. Jest pravda, páni po nich nechodia a tak jejich komotné telo si nič neublíži, — bárs by neškodilo trochu toho trasenia, aby té pánske kosti vedely, jako je to na svete žiť.

Ale pravda, dobre sa hovorí, že najedený hladnému neverí. Aj tí páni veru málo dbajú o tie dediny, ktoré sú — jako sa hovorí — za chrbtom Pána Boha. Zato ale farchy jak štátne, tak stoličné, jako aj obecne, len musíme znášať! Tak i táto obec platí štátnej dane 2500 korún, od tohoto stoličnej a obecnej prirážky platí 115 percentov, tedy všetkej dane platí asi 5700 korún! K tomu ešte do 1000 korún cirkevnej dane; nuž či je to nie hrúza tolké peniaze tak chudobnej a asi zo 150 rodin pozostávajúcej obci platí? — A čo má zato? Nič ... len biedu.

Tieto dni inkassovala sa porcia; bol som prítomný, a môžem povedať, že ešte nikdy som nezbadal tak veľkú rozhorčenosť u tohto ľudu,

jako teraz. Mnohým slze tiekly keď museli do 40 korún složiť — sotvaj čím vládu. Preto aj hovorili, že prinútení sú vyvandrovať! «A čo-že tu máme očakávať, či sa kto stará o tento ľud? Kde-že je tá pravda?»

Pre tento ľud nemajú stoliční páni ani trochu starosti. Páni! či tento ľud nepotrebuje pomoci? Veď len priam teraz sa žatva skončila; zemiakov je málo a ovocie jaké je, také je, ale veru nestačí dozrieť. Či tedy jesto ešte horší kraj na svete? Či títo ľudia ozaj musia len tak sami na seba zanechaní zostať? Či sú oni nie občania tejto milej vlasti tak jako aj iní? Alebo či pre týchto ľudí, ktorí odmenu zaslúžia, že sa tu trápia. Keď spoločne farchy nesú, nech i spoločne jej dobrotu požívajú. Jeden občan tak jako druhý, jednaké právo, zákon a spravodlivosť má užívať; ale pre tento ľud i to zahynulo. Je pravda, sľubov dosť, ale skutkov málo.

Toto je verný obraz života *lutišských* občanov; tých, ktorí v jejich biede kostol stavajú a na ktorý sa milodary sbierajú. Lenže, Bohužiaľ, i v tejto svätej veci sú nešťastliví! Inde na kostoly tisíce povybierali, a tu asi 645 korún. Čo-že je to pre Boha obetovano, keď nám treba 12.000 korún! Či pre tento ľud už niet lásky Kristovej v srdciach kresťanských? A či aj kresťania sú nám neprajní, tak jako tie vrchnosti svetské pri našich obecnych záležitostiach? Veď tu sa jedná o vec svätú a spoločnú, ktorú majú všetci kresťania poduľať, bo skrz to velebíme Boha svojho. Úzkosťou je preplnené srdco moje, a chuť ma opúšťa od všetkého — vidiac nádej moju sklamanú; moju pevnú vôľu tratím, lebo predvidám, že počom som tak túžil — nehľadiac na moje trápenie a biedu, sa mi nevyplní — a môj plán — vzdor tomu že 11 rokov som trpezlivo všetko znášal, sotvý uskutočným. Chcel som Otcu nebeskému primeraní chrám Boží vystaviť vlastne sriaďiť, tak jako to úcta Božia požaduje, ale len s pomocou dobrých ľudí, bo mojich farníkov na žebrotu priviesť som nechcel a siliť nemôžem, aby mňa a tú svätú vec prekľali. O tom som presvedčený, že čo bude možné od nich, to vďačne dajú — i viac než sú vstave, ale všetko žiadať je nemožno. A tak i pero skladám, bo pre žiaľ nemožno mi ďalej písať a tento obrázok smutný, ešte černejším malovať.

S Bohom

Jano z budy

Vyzvanie k predplateniu.

Aby namáhania naše boly korunované čím skorej úspechom, nože starajte sa, bračekovci, všetci o čím väčšie rozšírenie «Krestana»! Chceš-li, ľudu môj pokračovať v dobrom a vymaniť sa z biedy všestrannej: musíš obetovať ten groš na noviny, z ktorých sa poučíš, a ktoré sú na obranu tvoju písané.

S týmto teda upozorňujeme et. čitateľov, aby jeden každý pousiloval sa čo v najkračšom čase predplatok svoj zaslať, lebo ináčej prinútený budeme časopis zastaviť.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok	...	4 koruny
na pol roka	...	2 koruny
na štvrt' roka	...	1 koruna.

Predplatiť treba len na túto adresu:

«Krest'an» kiadóhivatala

Budapest, IV., Ferencz József-rakpart 27.

BESEDNICA.

Či máme byť socialistmi?

(Dokončenie.)

— To čo ja som robil čez celý život. Musíte sa navrátiť k Bohu, ktorého vytvorili ste zo srdce svojich. Milujte vieru svoju a vyznávajú ju telom dušou. Drzte v najväčšej úctivosti všetko, čo spojené je s náboženstvom. Zachovávajú príkazy Božské a nasledujte učenie cirkve. Dôverujte v Bohu. On neopustí vás. Dá vám nádeje, že časom aj vaše postavenie premení sa na dobré. Do vtedy ale budzte trezliví, triezví, pokojného ducha, šanobliví a usilovní. Sami musíte namáhať sa, aby ste jedničk spokojný život mali. Druhý nedá vám ho, sami ho vydobudnete so statočnou prácou a nábožným držaním. Dajte sa do práce, aby na každý deň mali ste dostatočného chieba. Keď lepšie časy budú viac vyrobíte, v núdzi ale musíte byť spokojní s malým výrobkom. Nezapudnite, že aj u pánov neni všetko zlato čo sa bližší. Nie je to tak ako volakedy bolo. Do teraz slabé úrody boli, a zbožie — vzdor tomu — nemalo ceny. Teda aj statkári majú malé dôchodky. Potom, to je najsmutnejšie, že väčšina statkárov zadĺžená je až po uši. Veľké interesse, ktoré od požičaných peňazí platia, s nimi jie z jednej mysli. Slovom, páni nemajú tolko, že by ste ich mohli dľa vôle zdierať. Všetko je to v rukách židovských. Zemanské majetky oni dostali. Prečo? Pre ľahkomyselnosť a veľkú pánštinu. Zeman nič nerobil, len pána hral. Keď nestačil s peniazmi, premrhal majetok, na ktorý žid s radosťou

požičal. Takto zostali židáci, ktorí s batohom prišli sem a s píšťalkou chodili sem a tam po krajine, statkármi. Aj sedliacké majetky čarujú gazdov. Prepádaju do židovských rúk, lebo aj sedliaci inakšie žijú, ako otcovia jejich. To sprosté delenie, pravoty a opilstvo donieslo ich o všetko. Sami po sebe viete ako to ide a prečo upadate. Každý by rád ľahko a dobre žil. Lenže to neide. Veď skromný život mnoho požaduje, no a pánsky? Musíte byť šanobliví. Poriadni robotník má istý výrobok. Sú gazdovia, ktorí radi platia takýmto. Teda u nich treba prevziať prácu. Naničhodný robotník nech zostane židom a nesvedomitým pánom. Nech sa vadia a hryzú s nimi. Hlavnia vec je, aby sme výrobok šanovali. Čo stojí veľký plat tomu, ktorý všetko premrha? Nesmieme mať veľké požiadavky. Človek primerne musí žiť. Načo nestačí, to neslobodno žiadať. Najmä ale chrániť treba sa korhelo-vánia. To psie pálené, ktoré len preto vymysleli, aby pospolitý ľud o statočnosť, o majetok a o mravy dostali, mnohé rodiny donieslo na vnivoč. Keby toho nebolo, aj ubohí Slováci dobrý život by mali pri chudobe svojej. To nie je pravda, že bez páleného nemožno pracovať. Ja nikdy som ho nepil, a vládol som robil. Za té peniaze mohli by ste mať poriadne háby, ba aj dobrú chôvu. Aj život váš spokojnejší by bol. Veď to otrova. Židi ju robia k vykoreniu krestanov. Poslúchnite ma a nepite nikdy. Zdravší, spokojnejší a statočnejší budete. Budz-te teda bohobojní, usilovní a šanobliví, tak duša vaša spokojná bude, a Boh požehná vás.

Po krátkom mlčaní ozval sa Peter Hoblík, a takto prehovoril: Strýčko zahradník, uznám, že múdre vyprávate. Je pravda, že socializmus veľmi bol mi po chuti, lebo uveril som, že s ním možno polozenie naše na dobré obrátiť. No od veľku neverím to. Té dve veci o ktorých hovorili ste, aj v mojej hlave mátožili. Pravda je pravda. Prečo by sme mali Boha zapredať a vieru našu haniť? Veru ani ja nedám dušné spasenie za lepší výrobok a za pár jochov zeme. Ani to sa mi nepáči, že socializmus s mnohými nešťastiami je spojený. Nekráča po rovnej ceste, a nepotrebuje k cieľu také prostriedky, ktoré zrovnávajú sa so statočnosťou a so zákonami. Prečo sa mám obetovať? Keby zle bolo, my by sme trpeli a naša krv by tiekla. Ale ani to nechcem, aby pre mňa iný trpel. Viete čo strýčko môj, ja by taký socializmus chcel, ktový spravедlivou cestou a bez duševnej škody by nám pomohol.

— Aj my chceme taký socializmus! Takýto porad-te strýčko, ozvalo sa viac hlasov.

— Je aj dobrý a statočný socializmus, odpovedal zahradník.

— Kde ho najdeme? pýtal sa krajčír.

— Kde? Nuž v katechismusi. Učenie Ježiša Krista je pravý socializmus. Ježiš to učil, že pred Bohom všetci ľudia jednaki sú. Boh nesúdi dľa rúcha alebo bohatstva, lež dľa duševných zásluh. Potom veľa významná je aj láska oproti bližnemu. Keby každý človek miloval bližneho svojho, radosť bola by žil na svete. V tom páde aj v najchudobnejšej chatrči blaženost by prebývala. Nebolo

by nespokojnosti, pýchy, nenávisťou, ani hnevom ani pomstou, len láska a spokojnosť by jestvovala. No priatelia, chcete mať čo lepšieho?

Čo to stojí, keď teraz neni tak, povedal Štefan Sekera.

— Pravdu máte. Žiaľ Bohu, nie je tak, ako by malo byť. Ale kto je príčina toho? Ježiš, alebo cirkev katolícka? Milí priatelia, dajte ruky na srdce a uznajte, že sami robíme si trpkosť, a sami obraciame život v pekló. Boha nebojíme sa, lebo však nepošle nám na krky žandára. O dušné spasenie nedbáme, jedine nato hladíme, aby sme na svete čím viac požitku a rozkoše mali. Práve preto, že sme na toľko slabý a krehký, mali by sme mať dobré krajinské zákony. Keby zákony této naplňoval duch kresťanský, v tom páde aj chudobný človek bol by spokojný. Len že takí ľudia násilili ich na krajinu, ktorí ani na kresťanstvo, ani na chudobu nič nedajú. Preto, keď pomôcť chceme biednemu národu, voliť musíme statočných, bohobojných kresťanského ducha a dobrého srdca ablegátov.

— Čo je to hodno, keď chudobný človek vótum nemá, poznamenal Michal Havran.

— Teraz nemá, ale príjde čas, že bude mať. Táto nespravodlivosť nebude, ani nesmie dlho trvať. My sme občania krajinskí. Vlast tak je naša, ako aj majetných. Tak znášame farchy ako aj tí. Ba primerano chudobe našej, viac platíme ako oni. To len huncútstvo jednotlivých, ktorí jednostajne panovať chceli nad národom. Tí to urídili, aby len majetní mali právo ablegátov voliť, a to takých, ktorí prísne poslúchajú budú nariadenia jejích. A tak moc nad národom jedna väčšina dostala, ktorú obyčajne hriepšným a podlým, teda nezákonným spôsobom zostavili. Táto trízni národ. Násilili zákony naš, ktoré utláčajú a nivočia ho. Z čiastky aj vašou vinou je, že národ krivdy trpí, však aj v Libutnej na liberálneho ablegáta hlasovali. Videli ste čo sa robilo. Či je spravodlivá vec, pri ktorej také svinstvo a násilienstvá robia? Oborili sa na ľud ako lúpežníci, a silou mocou brali ho. Koľko bolo takých oplanov, ktorí za pálené a za peniaze predali hlas svoj? Sú to ľudia? Zaslúžia tí právo? Páďadvacať na zadok, ale nie právo. No, a kto je tomu príčina? Vláda, lebo ona naučila ľud k tomu. Takúto vládu rozohnať, lebo keď len so zbojstvom a s ošklivosťami vie sa udržať, tá na škodu krajiny je. Preto, jestli chceme aby pomery smutné premenili sa; aby spravodlivosť panovala; aby národ nezahynul; aby krajina do rúk židovských neprišla: bojovať musíme oproti vláde. To je svätou povinnosťou každého dobrého kresťana. Je na sme strana, ktorá za kresťanstvo, za dobrobyt chudoby; za spravodlivosť a prospech krajiny bojuje. A to je strana ľudová. Počuli ste o nej. K tejto majú sa hospodári a robotníci pripojiť, a nie k socialistom. Tí ablegáti sme povedia čo bolí chudobného človeka. Tí zastúpia ho, keď vláda nemilosrdne zdiera ho a krivdy mu robí. Tí vykričia vláde pred celým svetom, že nespravodlivo zachodí s chudobným ľudom a že dopúšťa sa takých skutkov, ktoré statočný človek nebol by vstave vykonať. Ludoví

ablegáti bojujú zato, aby ste menšie porcie platili; aby vám práva dali; aby vás spravodlivo riadili a s vami ľudský zachodili. Túto stranu musíte napomáhať. K nej majú sa pripojiť všetci robotníci a hospodári. Jak náhle ukážeme liberálom, že nie sme k dostaniu ani za peniaze, ani za pálené, zaraz budeme mať viac statočnosti pred nimi, a čím skôr bude koniec panovaniu jejích. Preto prijmite aj túto radu moju. Budz-te neohrození ľudáci. Dobrý ľudák má čisté srdce, pokojného ducha, silné predsavzatie, ktoré nič a nikto neprelomí. My utvoríme tu braterstvo. Budeme jedna rodina. So spojenými silami budeme pracovať za víťazstvo kresťanstva. Budeme povzbudzovať aj iných k činnosti. Založíme katolícky kruh, potravný a úverkový spolok, aby sme sa mohli oslobodiť od dravých úzerníkov. Uvidíte aký tu bude život. Prijmete rady moje?

— Áno, a tak bude ako ste povedali, odpovedali prítomní oduševnene . . .

Tak sa stalo. Libutná šťastlivá obec je. Služi za dobrý príklad všetkým rodákom našim.

CHÝRNIK.

Úctivé upozornenie!

Láskave prosíme ctených čitateľov, keď pošlú predplatok na noviny, nech nezameškajú prilepiť na poštovú poukážku, na — k písaniu určité — miesto svoju tlaččenú adresu, t. j. meno a bydlisko, pod ktorou dostávajú noviny. S týmto s jednej strany poľahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec môžeme urobiť takým neprávosťami jako je to, že noviny v svojom čase nedochádzajú. *Vydavateľstvo novín.*

***

Vlastnoručný list Piusa X. Riaditeľov tieto dni vydržiavaného krajinského katolíckeho sjazdu veľmi prekvapila jedna okolnosť, ktorá v histórii pápežstva a vatikánskych obyčají nemá páru. Pápeža Piusa X. z príležitosti veľkého sjazdu pozdravili v jednom klassickou latinčinou písanom liste a na krajinský sjazd prosili apoštolské pozhnanie. Nechceli veriť vlastným očiam, keď holdujúci prípis prišiel nazpät a celá vec vyzerala tak, ako by nebolo prišlo žiadnej odpovede. Konečne odpoveď našli, pápež napísal ju vlastnoručne na vrch prípisu (po kancelársky povedano indorsoval); táto odpoveď písaná je asi v tridsať riadkoch a písaná je tiež klassickou latinčinou. Náčelníci katolíckeho sjazdu veľmi sa zaradovali, prečo pôvodný prípis nezadržali vo vatikánskom archíve, kdežto posavád takéto listiny jakživ neprišli nazpät. Vec stala sa tak, že pápežovi natoľko sa zapáčil prívětivý

hlas a klassická latinčina listu, že pod dojmom pozdravenia odpoveď napísal zaraz na vrch listu a list hneď aj odoslal. Pápež totiž ešte ako farár a biskup svoju korespondenciu zvykol rýchle vybavovať a tohto zvyku nechce sa spustiť ani ako pápež. Preto napísal svoju odpoveď na vrch listu. Vo Vatikáne nad prípadom týmto sa tiež veľmi zhrozili. No vatikánski preláti majú účasť aj v iných prekvapeniach, ku pr. keď Pius X. každú nedeľu alebo štvrtok tu v najväčšom dvore Vatikánu, alebo v daktorej veľkej sieni prijíma tisíce veriacich rímskych farností, z ktorej príležitosti ktokoľvek môže prísť pred jeho obličaj. Všetko toto znamená radikálnu premenu vo starodávnych zvykoch vatikánskych, to ani nepripomínajú, že pápež nikdy nedá si nohy bozkať.

Posviacanie zástavy v Kamenolome (Kóbánya).

Dňa 25. októbra kresťanskí robotníci Poliaci zamestnaní v Uhorskej Keramitovej dielni (fabriky) mali v túto nedeľu «Slávnostné posviacanie zástavy», ktorá spojená bola aj s priateľskou zábavou ku sossbieraniu milodarov na dobročinný obrátiaci cieľ obnovenia tejže káplny. Posviacku zástavy odbavoval vel. p. *Žigmund Horváth* v hlavnom kostole. Po posviacke obecnosť tiahlo do káplny na kázeň a sv. omšu, ktorú držal dôstojný pán *Edvard Sándorfi* hlavm. katehét. Pod obradami svätej omši spieval «Pešbudínskeho kat. del. Kruhu» spevácky sbor v štvorspeve piesne: «Zdrav buď hviezdo morská» a «Jozefa oslavuj.» Na zástavach sú nápisy tieto: Matka Božská černoorská a Svätý Matej apoštol. Na stužke, ktorú dala krstná matka Katarina a Viktor Kihler, je nápis «Bratstvo Srdeca Pána Ježiša. Pri posviacke vbylo sa klincov 48 a sice: 33 strieborných a 14 mesinkových a jeden spolkový. Počas tejto kresťanskej zábavy došlo aj niekoľko vysoko ct. pp. ktorí milo dívali sa na túto tak slávnostne zariadenú posviacku, ako tiež i na zábavu, pri ktorej pozdravil ich holdom a zdravicou dôst. pán *Edvard Sándorfi*, načo títo zas spátky vrúčne sa poďakovali. Na tejto posviacke bolo asi do 2000 ľudí zúčastnených, len samých Poliakov.

Umrtie. Po tieto dni tu v Pešbudíne zomrel na náhle istý Martin Pietka obyvateľ to z Liptovskej Teplej asi 40 rokov starý; bydlil v Tavaszmező-u. pod č. 2. Boh mu daj ľachké odpočinutie!

Kto je toho príčinou? V Horváth-Gurabe, ako nám ztadiaľ sdeľujú, nahal istý Rudolf Krajčovič otec dvoje deti, ktoré počas svojho odchodu vbyte zamknul, tak, že jeden 2ročný a druhý 4ročný chlapec zadusily sa pre veľký dým, ktorý nevedno či dietky zapríčinily, alebo

už oheň snáď predtým tlel v posteli. Keď obecnosť to videlo, vylámali dvere, ale už bolo pozde, lebo jedného chlapca našli zaduseného pod truhlou a druhý bol v ohni. Rodičia dajte-že pozor na deti!

Dr. Ján Zátarecký, lekár v Trnave dáva týmto svojim známym a priateľom v okolí Trnavy na známosť, že od 1-ho novembra býva v Dolnej Hrubej ulici, v Karnerovskom dome (daňový úrad — Steieramt).

Naše vysoké Tatry a kúpele pod Tatrami navštívilo toho leta asi 30tisíc osob, a to nielen uhri ale mnohí asi na 10tisíc aj z cudzozemska, najviac bolo z Nemecka asi 3000; ešte aj z ďalekej Ameriky prišli 25 obdivovať perlu našej miléj vlasti: naše čarokrásne Tatry, ba dvaja až z Asii.

Chýry zo Spiša. Dňa 19. októbra v noci padal tuná prvý sneh, 20-ho celý deň kúrilo tak, že sa do večera celá príroda do bieloého rúcha obliekla a pri tom nastala strašná zima ani okolo hod. — V našej stolici sú teraz asi v 60 obciach statky na pisk a na nohy choré; tie obce sú teraz ohľadom statku zavreté. Tretú príčinu sú najnovšie zase v Starej-Vsi jarmaky na rozný statok, na ovce a svine zakázané. — Vo Veľkej-Lomnici dňa 18 ho okt. zase bol veľký oheň, 6 domov a 9 stodol zhorelo, to je toho roku už štvrtý požiar v tej obci. V Popráde na štacióne dňa 17. okt. robotník Samuel Lauf pri šibovaní vagónov pod kolesá jedného vagóna prišiel, kde sa mu pravá noha tak poličila, že mu ju doktori odobraf museli. Kalikou by bol býval až do smrti, lenže následkom ztraty mnohej krvi hneď po amputácii zomrel. Zanechal vdovu a dve malé deti. — Rada mesta Novej-Vsi teraz predostrela shromáždeniu rozpočet mesta na budúci rok 1904. príjmov má byť 441 tisíc 222 korún 87 hal., výdavkov ale len 438 tisíc 881 korún 69 hal., bol by teda ešte aj zvyšok a sice 2341 korún 18 hal., rozpočet bol prijatý. Mesto má veľmi mnoho lesa a z toho má aj veľký dôchodok, tak na rok ten lesný dôchodok 319 tisíc korún má obnášať.

Konto kráľovraždy. O opravdových príčinách srbskej kráľovraždy sdeľuje istý nemecký časopis článok, dľa ktorého boli tí dôstojníci, ktorí sa zúčastnili na kráľovražde, rad-radom podplatení. Časopis píše nasledovne:

Dnes je už známou vecou, že tých vojenských dôstojníkov, ktorí 11. júna zavraždili srbského kráľa Alexandra a jeho manželku Dragu, za ich krvavú prácu hojne obdarili peňažnou odmenou. Sprisahancov shromaždil istý Tomáš Hadži, ktorý bol švagrom nebohého regenta Rističa. Na podplácanie mal ale málo peňazí, tak že len

Kto na svoj majetok záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku «Kisbirtokosok Országos földhitelintézet» Budapest, V. ker. Géza-utca 2. (svoj dom). Tento ústav dáva tak malú jako aj veľkú požičku, preto aby bolo spomoženo stredno-a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho ľarchách. Predoslých veriteľov tento ústav z tohto požičkou vyplatí, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33½, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platí, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárstedy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých po-bočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požičky na 5% a na 4½%-tové požičky bez všetkého ztiahnutia v hotových peniazoch vyplatí. — Komu je požička zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dajú vysvetlenie.

generála Naumoviča vedel vopred vyplatíť, ktorému dal dovedna 48 tisíc frankov. Ministra finančných záležitostí, generála Pavloviča len preto zavraždili, lebo vedeli, že

Mašin, býv. švagor kráľovnej Dragy 30.000, podplukovník Mišič 24.000, plukovník Solarevič 24.000, kapitán Živkovič 12.000 frankov. Kapitán Ľuba Kostič, ktorý otvoril

Kráľovná Alžbeta kladie veniec na rakvu Franca Deáka.

Z novin «Zászlónk».

uňho je vojenská kassa, v ktorej je väčšia zásoba peňazí. Okrem generála Naumoviča, ktorý, ako vieme v krvavú noc tiež zahynul roztrhaný súc dynamitom, dostal generál

dvere sprisahancom, dostal 24.000 frankov. Kostič premárnil veno svojej manželky a preto sa stal zradcom, aby tento obnos mohol nahradíť. Podobne podplatili aj

ministerpredsedu Avakumoviča, ktorý dostal 50.000 frankov, so sľubom, že ak sa stane opäť ministerpredsedom, tento obnos vynahradí. Plukovníka Popoviča tak nahovorili k vražde, že mu sľúbili, že ho spravia maršalom. Spočítajúc všetko vydali na podplácanie súhrnom 300.000 frankov, lebo aj viac mladších dôstojníkov dostalo po 2—3 tisíc frankov. O týchto výdavkoch zadal Tomáš Hadži ministrom finančných záležitostí účet, aby tieto výdavky neskôr nahradili zo štátnej kassy. Kráľ Peter I. dozvedel sa o tomto len vtedy, keď po zažakovaní revolučnej vlády Avakumoviča prezeral tajné účty štátnej kassy. Toto odhalenie tak zle účinkovalo na kráľa Petra, že je odtedy celý chorý.

Oznam.

Náš vremlilovaný velebný pán páter *Zaosek*, ja-kožto veľký dobrodínca chudoby, svoje diela «**Tridsať-ročné jubileum farárskeho uradovania**» a «**Odrobinky svatby kani galilejskej**» obetoval čo milodar na sria-denja nového kostola Lutišského.

Úctive tedy prosím všetkých dobrodincov chudoby, aby skrz zaopatrenie týchto poučno-zábavných knižočíek, pri prečítaní rozveselenú myseľ svoju — k obetovaniu milodarov pohli. — Kto má dobré srdce a chudobu miluje, nech sa hlási o knižočky u dolupodpísaného, ktorý niekedy pod menom «*Kozák*» alebo «*Jano zbúdyj*» v našom milom «*Kreštane*» dopisuje.

Cena je dľa možnosti; a preto nech sa nik nedýva na to, koľko je toho: ale na jaký cieľ. Hovorí sa: «*že dobrého býva málo*».

Láskavé príhľasy vďačným srdcom prijmem — a s chudobou za všetkých dobrodincov sa modliť budem.

V Lutišiach, dňa 19. okt. 1903. o. p. Ó-Besztzerce (Trencsén megye.)

S hlbokou úctou sa značím *Ján Greben*, farár.

Ztratená zástava!

Slovenskí katolícki veriaci jozefovskej farnosti v Budapešti majú viacero utešených zástav, ktoré si s času na čas z obetovaných milodarov zadovážili. Medzi týmito zástavami vyniká jedna, spolková zástava, vyhotovená z ťažkého hodvábu farby zelenej a bohato zdobená zlatými strapcami. Zástavu túto nosievali si slovenskí veriaci pri každom väčšom púte. Cna pochodí ešte z tých čias, keď v jozefovskej štvrti bývali popri niekoľkých Nemcoch len samí Slováci, majúci tu aj svoje školy slovenské, pochodí tedy z druhej polovice minulého storočia. Vtedy urobila sa sbierka na túto zástavu pre tehďajší spolok slovenských vinohradných robotníkov. Ale majetní Slováci pomínuli a pomínuly aj vinice, a tak zástavu túto napozatým mali za svoju všetci slovenskí veriaci v Jozefove. Takto to trvalo až do roku minulého, keď utvoril sa «Budapešťiansky kat. delnícky Kruh».

Do tohoto Kruhu pristúpili všetci prednejší cirkev-

níci slovenskí, i tí, ktorí mali predtým na starosti cirkevné šaty a zástavy slovenským veriacim prináležiace. Pristúpil do tohoto spolku aj starý pán *Hyrošik*, u ktorého sa tie cirkevné šaty a zástavy schraňovali a ktorý mal aj má ešte u seba aj všetky knihy, do ktorých sa sbierky cirkevníkov a aj výdavky zaznačovali. Ako človeka starého a zaslúžilého vyznačili ho údovia spolku s tým, že si ho chceli za prvého čestného člena zvoliť a o tomto jemu aj diplom vystaviť. Ale členovia spolku na základe stanov svojich aj starosť o cirkevné veci svoje sverili spolku, tak, aby sa každý jedon krajeciar príjmov a výdavkov zapisoval a vykazoval, čo sa aj veľmi chvalitebne a s dobrým výsledkom prevádza tak, že sa tie cirkevné príjmy značne zväčšili. A s týmto novým poriadkom sú všetci členovia úplne spokojní, tým viac, bo v knihách *Hyrošikových* uvádzané sú výdavky bez pomenovania toho, že načo sa vydávaly.

Tak sa zdá ale, že starý pán *Hyrošik* je nespokojný, lebo od spolku sa utiahol, ba čo viac: nechcel nám vydať zástavy k jednému pútu. Vec oznámil som sám na farskom úrade, a tu sa nariadilo vydať nám púťové zástavy, čo sa aj stalo. Pozdejšie žiadali sme si aj starú spolkovú zástavu vydať, no toto nám urobil p. *Hyrošik* odoprel s tým, že vraj istý *Schleisz*, domovný pán, akožto manžel krstnej matky tejto zástavy sveril mu zástavu pod opateru. Na to šli sme k pánu *Schleiszovi*, ktorý osvedčil, že zástava tá prináležala slovenským robotníkom viničným a prisľúbil, že zástavu nám vďačne odovzdá, ak vraj mestská vrchnosť k tomu privolí. My sme odvetili, že mestskej vrchnosti do toho nič, bo nad tým riešiť patr farskému úradu i odišli sme.

Keď teraz bola po katolíckom sjazde slávnostná processia s preveleb. Sviatosťou Oltárnou, vyzvaný bol náš Kruh od p. fajomníka «*Sväzku katol. Spolku*», aby dostavili sme sa i my a to síce — máme-li zástavu — so zástavou. Nato požiadali sme p. *Tajčika*, ktorý tú starú zástavu nosieval a brat *Jonec* požiadali p. *Hyrošika* aby na túto príležitosť vydal nám zástavu. Prisľúbili nám vydať zástavu a púti sa zúčastníť oba. Na základe tohoto oznámili sme sa, že dostavíme sa na slávnosť pod zástavou. Ale výš spomenutí páni si hneď ináč rozmysleli a zástavu nám vydať zase odopreli. (Mimočodom spomeniem, že si p. *Tajčík* práve vtedy ruku zlomil a či len vytknul.) Šli sme tedy na slávnosť bez zástavy, a starý pán *Hyrošik* môže byť spokojný, že podarilo sa mu odňať na verejnej úcte Bohu Sviatosťnému prisľúchajúcej.

Naši členovia ale po toľkých smutných zkúsenosťach s krutohlavým starcom, rozhodli sa, že tú zástavu viacej vyžadovať nebudú, ale urobia si sbierku medzi nábožnými veriacimi na zástavu novú. Ja sám schvaľujem takéto počínanie našich členov a porúčajúc celú našu spravodlivú záležitosť do mocnej ochrany svätého Antona Paduanského prv ešte opovažujem sa s hlbokou úctou upozorniť prevelebný farský úrad jozefovský na počínanie pána *Hyrošika*. Dľa nášho presvedčenia zástava tá je nie majetkom ani pána *Schleisza*, tým menej starého *Hyrošika* a ešte menej jeho manželky, ktorá mala sa osvedčiť,

že nám ju ani za tisícku nevydá. Zástava tá posvätená je rozhodne majetkom jedine len cirkve katolickej jozefovskej, a ponač je ona pozostalostou bývalého spolku slovenského a ponač túto zástavu za tolké desaťročia veriaci slovenskí užívali: snáď by bola oprávnená ponížená prosba naša, aby slávny úrad farský nenechával majetok cirkevný u krutohlavého starca, ale nech prísne nariadi, aby zástavu tú pán Hyrošík či pre Slovákov, či pre Maďarov, ale istotne vydal aspoň z príležitosti púťov. Nás ako katolíkov to uráža, keď s cirkevným majetkom jeden človek bezprávne nakladá, tak ako by bol väčším pánom od duchovného pastiera.

A oslovujeme tu verejne aj starého pána Hyrošíka, aby rozpamätal sa na to, že *česť Božia nadovšetko!* Jestli máte námietku proti nám, nič nepovieme: ale námietku mať proti Bohu a s Pánom Bohom sa za prsty chcete fahať: to je vec strašná! Idte vy starý priateľu na farský úrad a dajte «čo jest Božie, Bohu!» Rozumejte, že: nie nám — veď my budeme mať s pomoci a milosti Božej novú zástavu — ale dajte ju ta, kde patrí a nedržte si ju na parády u seba. Ona vám, verte mi to — jestli prekážate ju upotrebiť k verejnej účte Božej — neprinesia požehnania do vášho príbytku.

Ja uponižil som sa už mnohokrát pred pánom Hyrošíkom a k dobrej veci k vôli uponižujem sa teraz v prvom rade pred mojimi krajanmi budapeštianskymi. Bratia moji milí a Sestry! Musím vyznať verejne, že mňa a všetkých vás hlboko zarmucuje tá hanba a posmech, že z ľubovôle jedného človeka pozbavení sme tak milého nám odznaku, pod ktorým chodievali sme na poklonu Kráľovne Nebies. V mene tejže tedy milostnej Kráľovny obraciam sa na všetkých vás s prosbou: pomáhajte že odstrániť tú hanbu; pomáhajte každý, aby čím skorej dožili sme sa po tomto zármutku chvíle preradostnej, keď z milodarov dobrých verných duší nadobudneme a posvätime si k počte Panne Márii zástavu novú. Ste mi síce chudobní všetci, ale predsa obetiví vtedy, keď jedná sa o to, aby spôsobili sme radosť Matičke Kristovej. Obetujme Jej z celého srdca svojho každý koľko len môže. Navštevujte po nedeľkách Kruh náš (VIII., Práter-u. 33.) a prinášajte každý svoje milodary!

V druhom rade obraciam sa na všetkých čitateľov tohoto milého «Kreštana», zvlášte k čitateľom a čitelom Marianským. Neopúšťajte-že svojich chudobných bratov budapeštianskych, ale pomáhajte každý dľa možnosti, aby dokázali sme nepodareným dieťkam cirkve, že žije v nás ešte viera pevná a zápalistá úcta k Panne Márii. Táto viera naša a úcta k Bohorodičke nestrpí už ďalej toho utrpania na česť Božej: my s napnutím všetkých síl svojich chceme zadosťučinenia dať urazenej účte Božej.

V mene Božom a Preblahoslavenej Panny Márie aj svätého Antona Paduanského privolávame všetkým Vám drahí bratia a sestry z hĺbín duše svojej: «dajte a bude Vám dano!»

Milodary na novú zástavu «Budapeštianskeho katolíckeho delníckeho Kruhu» prijíma po nedeľkách poklad-

ník Kruhu — poštové zásielky ale zasielajte na predsedu tohože Kruhu (Edvard Sándorfi Budapešt, VIII., Tavaszmező-u. 19.)

Pán Boh s nami a zlé preč!

Edvard Sándorfi,
predseda «Bud. kat. del. Kruhu.»

DOPISY.

Z Klina (Orava).

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Mnohovážený Pán Redaktor!

Jestli za dobré uznáte, ráčte prosím tieto moje riadky v Kresfane uverejniť.

V každom čísle «Kreštana» stretáme dopisy. Tu takmer zo všetkých strán nášho Slovenska pretriasajú sa spoločenské záležitosti. Nás to nad mieru teší. Keď čítame ponosy o biede a ťažkom živote, pomyslíme si: «Vy tam a my tu sa pasujeme s ťažkosťami». Keď vidíme jako sa iní ľudia prebúdzajú z hriechnej ospalosti, povzbudíme sa aj my na nich a prichádza nám do umu, žeby sa i nám treba bolo ukázať z poza kozuba.

Keď sa niekde sťažujú, že sú v pazúroch židov, vzdychneme si ťažko: «Nie ste vy sami!» Slovom z tých dopisov vždy sa potešíme, povzbudíme k dobrému. Už sme sa mnoho poučného od našich spolubratov dočítali, preto sluší sa, aby sme im zase aj my dačo odpísali.

Úrody sme mali biedne. Pokrmu je síce hodne, ale zrno nám zle podsýpalo a švabka (zemiaky) malé požehnanie doniesla. To vás sotva zaujíma, preto vám radšej porozprávam jaké veľké veci sa u nás v minulý mesiac udaly.

Mali sme dosiaľ len troch židov a ešte nás jeden teraz na hanbu zanechal. Zo skúsenosti viete, jaké sú to mrcha časy, keď chudák žid z obce odchádza. Páni sa vozia do obce ani čoby sa nové voľby začínaly. Často sa ozýva bubon, jako keď by vojsko maširovalo. Exekútor behá sem-tam, človek by sa nazdal že ho brucho bolí. Advokát polutovania hodný sotvá má času na fajku si zapáliť od roboty. Keď už vrelomilovaný Icik vysadnul do voza, mnohým i slza vzletela z očí, nie síce za ním, ale za tými korunkami, ktorými ho radi-neradi počtili na ostatniu cestu. Také žarty viac-menej sa odohrávajú po našich obciach. Tak ťažko-horko sme sa lúčili i my od nášeho bývalého spoluobčana. Nevieť vám povedať či naše mdlé oko jeho láskavú tvár ešte kedy uzre, preto sme sa postarali o nástupcu. Miesto jeho zaujal náš podnikár. Otvoril si sklep pravdepodobne preto, by i naši občania mali príležitosť pridržať sa toho hesla, ktoré nám náš «Kreštan» v každom čísle na srdce kladie: «Svoj

k svojmu!» Židia držia sa príkladne toho hesla bez toho, žeby ich kto na to upomínal. Myslím, že Kliňania tiež si budú vedieť šanovať svojho človeka. Keď doposiaľ trom židom poskytli chleba: snáď ani katolíka neopustia. Nehovorí zo mňa nenávisť, ale heslo to sa mi nadmieru páči: «Svoj k svojmu!» Keď u cudzích ľudí kupujeme, sami sebe nohy podrážame, lebo napomáhame, bohatíme tú triedu, ktorá proti nám, proti našim zásadám všemožne bojuje, o tom ste sa najlepšie mohli presvedčiť pri voľbách. Kto nám v ten čas najviac na zvađe stojí, kto od našich ľudí zakupuje vóta? Preto ešte raz vám privolávam: «*Kliňania, svoj k svojmu!»* *Kopucký.*

***

Z oravskej stolice.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velactený Pán Redaktor!

Úctive prosím, ráčte nasledovné riadky uverejniť v našom oblúbenom «Kreštane».

Čo nového v Orave? Veľmi mnoho. Keď by som mal krídla, čo by som preletel celou Oravou, by som vás každý týždeň upovedomil a čitatelia oravskí by z toho snáď radosť mali? V Trstenej chcjú školy katolícke, v ktorých synovia sv. Františka, to jest vel. otcovia františkánski vynaučujú — zoštatniť. Myslíme, že je to daromné namáhanie. To sa im nepodarí. Tak pochodia, ako som počul v Jablonke, kde tiež chceli zoštatniť školy rim. katolícke, ale Jablončania toho nechceli a ani nechcú. Vďaka za jejich hrdinstvo! — A tak sa zdá, že sa práve tak zadržia i naši Trstenci. Dal by Pán Boh!

Po školách našich vynaučujú — ako v mnohých druhých stolicách — väčším dielom učiteľky. Uprázdni-li sa nejaká stanica učiteľská, hneď sa hlásia na ňu 2—3 učiteľky, učiteľ ani jeden. Dnes každý pán učiteľ by chcel byť v štátnej škole učiteľom a vychovávateľom, všetci ta utekajú a naše školy kalolícke bez učiteľov zostávajú. Príčinou toho je, že v štátnych školách im lepšie platia. Tu musím spomenúť, že je už čas, už je tu dvanásť hodina, prichytil sa k polepšeniu a povýšeniu platu našim p. rim. kat. učiteľom. Z tých pár sto korún, z niekoľko vriec zemiakov nemôže sa ten učiteľ udržať, nemôže celú rodinu svoju živiť, nemôže dietky svoje dať do vyšších škôl, nemôže im obstaráť a podať istého chlebaka!

Aká že bola úroda v Orave? Žita, jačmeňa, ovsa bolo, len tých zemiakov kde-tu veľmi málo, no a kapusty skoro nič. Súdky kapustné budú tej zimy prázdne! Tak sa hovorí, že je to nie dobrý gazda, ktorý nerád kapustu jedáva — no a dnes? Ten najlepší gazda by ju rád zjedol, keď by len mal! Tak sa zdá, že v Orave bude v zime tuhý a dlhý ex-lex v hlade. Ale ľud oravský je nábožný, Boha sa nespúšťa a tak ho ani Pán Boh neopustí.

Do Ameriky Iudia — žiaľbohu — utekajú a to v najnovších dňoch už i starí Iudia. Idú ta vnukov a vnučky baviť a kolísať a svoje staré kosti do novej cudzej zeme uložiť. Z Ameriky veľmi malá čiastka sa nazad vracia. Z tých, čo sú tam, niektorí zabúdajú na svojich, ani im nepošlú čo len pár dollárov alebo centov deťom na cukríky; niektorí zas posielajú ženám svojim, ktoré potom

peniažky míňajú, kamarátov z mokrej štvrťi hostia i doma i v krčme, dlhy robia hovoriac: «však mi muž zas pošle». Z amerických peňazí najväčší ošoh majú krčmári. Ta vandrujú americké dolláre. Kedy sa už ten ľud náš zobudí a prebudí z toho hriešneho a dlhého smutného spánku?

Na budúce — ak mi dovoľíte — vás navštívím zas s pár riadkami.

S Bohom do videnia.

L. Or.

Na chlieb chudobných poslal nám 22 korún p. Ján Muskovich z Horváth-Zsidányu.

Púť do Svätej Zeme odročila sa na všestrannú žiadosť na 5. novembra a tak možno sa k nej prihlásiť do 1. novembra. — *Smer cesty*: Budapeš—Loretto—Rím—Neapol—Kairo—Port-Said—Jaffa—Jeruzalem a nazad. *Ceny*: I. trieda 900 korún, II. trieda 680 korún, III. trieda 315 korún s 20-dňovým úplným zaopatrením. Prihlasy treba upraviť rovno na **Magyar Utazási Iroda**, Budapeš, IV. Párisi-u. 1. sz. s doposlaním celého obnosu, taktiež aj opis osobný treba poslať ku obstaraniu cestovného passu.

Odkazy redakcie.

Do pozornosti všetkým: Kto chcete predplatiť alebo adresu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len takto musíte sa u nás hlásiť: *Kreštan kiadóhivatala, Bpest, VIII., József-körút 35.*

Do Trenč.-Teplic. Keď Vám číslo nepríde, reklamujte, čo Vám poštar povinný je to za darmo vykonať; s týmto mu aspoň na budúce dáte poučenia, že aby nerobil žiadne zmätky s časopisom, ktorých niektorí poštári — čo šovini — zvikli mnoho robiť, — obzvlášť so slovenskými časopismi. Teda, keď nestalo by Vás to veľa času len reklamujte; alebo jednoducho vezmite štvrt hárka čistého papiera, ten slozte na dvoje a na jednu stranu napíšte takto: *Reklamáció!* «Kreštan» kiadóhivatala Budapest. IV., Ferencz-József-rakpart 27. sz. II. 10.

J. M. Horvát, Zsidány. V tomto čísle najdete. Boh Vám pomáha!

Jozef Džavik v Rusku. Tento týždeň, snáď v pondelok obdržíte. Boh Vám pomáha!

Odberateľ 7482. Upotrebili sme pre chýrnik.

Vel. p. A. P. Vyslovujeme Vám aj my to najvрейšie «Na zdar». «Zdravstvujte»! Ale prosíme Vás úprimne, by ste nám to na budúce včasie ráčil zasielať, ponevác my «Posla» zatvárame už 28—29. Teda ešte ráz s Bohom!

33. Podobne. Tento týždeň vybavíme všetko.

Št B—k. Morva-Liesko. Nevieme vlastne čo to za «*Rukopis*» žiadate? Odpíšte nám zreteľne, čo to má byť?

Martin Sz—š. D. Or. Jestli možné bude, uverejníme.

2023. Uschovali sme. Pošleme jakonáhle z tlače vyndú.

M. H. K. Rovné. Do tohto čísla nebolo možné. Budúčne.

Spisy redakcii zaslané.

Upozornenie: Keď chcete si zadovážiť túto vypísané knižky, vždy dávajte pozor na to, že ktorú knižku u koho objednať máte. To máte tu pri každej uvedenej knižke vždy pekne vypísané. Teda neposielajte peniaze na vydavateľstvo «Kreštana», lež vždy tomu, kto patričnú knižku predáva.

Posol Svätého Antona. Mesačný časopis, vychádzajúci na 16 stranách s utešeným obsahom a krásnymi obrazmi. Redigujú: Edvard Sándorfi, katechet a Andrej Červjenka učiteľ. Predplatné na celý rok 2 koruny. Číslo na ukážku dostanete zdarma, keď na karte to žiadate budete. Adressujte takto: «*Posol Svätého Antona*» Budapešť, VIII. Szentkirályi-u. 28.

Odrobinky svatby Kaany Galilejskej u pátra Zaoska. Túto zábavnú a veľmi poučnú knižočku spísal náš výborný *Zaosek* tým cieľom, aby sa predávala v prospech chrámu lutišského. Určenej ceny táto knižočka nemá, ale každý, kto dľa možnosti pošle milodar na ten chrám boží, dostane ju ako na pamiatku. Žiadúco je, aby aspoň 1 kor. poslali dobrodincovia za knižočku, ktorý dostať: Sl. Farský úrad, Lutissa, u. p. Ó-Beszttercze (Trencsénm.), alebo aj u samého pátra Zaoska takto: Velp. Ludovít Gáspár, r. k. farár, Dlhépole (Trencsénm.)

K čomu vede opilstvo? Smutná, ale pravdivá udalosť zo života Iudu. Poslovenčil *Andrej Hladký*. Cena 20 halierov; 25 kusov 3 koruny; 50 kusov 5 korún. Ku prekážaniu opilstva nielo lepšieho prostriedka, ako táto knižočka. Niektorí velební páni objednali ju na stá výtiskov, a použijú ju k rozdávaniu zvlášte mládeži ako odmena za usilovnosť v škole, alebo aj na miesto prepitného. Dostať ju u tejto adresy: «*Posol Svätého Antona*» Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. 28. Noví predplatitelia «*Posla Svätého Antona*» obdržia túto knižočku zdarma.

Život sv. Alfonza Rodrigueza S. J. Vydáva «*Posol božského Srdca*» v Trnave (Nagyszombat). Cena 30 hal.

Chlieb Svätého Antona alebo dva obrázky z pobožného života, zfotoval *Zaosek*. Vydáva redakcia «*Posol Svätého Antona*» Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. 28/a. Cena 20 hal. Predplatiteľom «*Posla Sv. Antona*» a tým, ktorí pošlú milodar na chlieb chudobných, dá sa za 10 hal. Knižočka táto je veľmi poučná, tak pre mužských, ako aj pre ženské. Nezabudnite si ju čím skorej kúpiť. Píšte pre ňu na adresu: «*Posol Sv. Antona*», Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. 28.

«Posol božsk. Srdca Ježišovho» — časopis obrazmi okrasený k rozmnoženiu úcty božsk. Srdca. Vychádza u pátrov-jezuitov v Trnave, Prešporská stol. mesačne raz. Predplatná cena na celý rok aj s prílohou 1 K. 60 halierov.

Dedinský hasič tiež od Zaoska s dvoma peknými obrazmi. Ešte sa nachádza do 500 výtiskov u redakcii «*Posla Sv. Antona*». Tieto sa rozposielajú teraz za zníženú cenu 12 halierov. To je tá najsmiešnejšia knižka Zaoskova. Dostať ju na adresu: «*Posol Sv. Antona*» Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Včelár, nauka o včelárení pre ľud a ľudové hospodárske i opakovacie školy. Sostavil Ernest Lovecký, učiteľ a včelár. Vydal spolok sv. Vojtecha v Trnave (čo podielovú knihu na spolkový rok 1902—3). Cena výt. 60 hal. Knižočka formátu malej 8-o na 138 strankách s obrázkami obsahuje nauku včelárenia, podanú slohom ľudovým, s láskou k veci, priehľadne a praktický. Za touto knižočkou bude nasledovať ešte druhá o včelárení; ačkoľvek i táto sama o sebe už je uzavreným celkom. Druhý sväzok bude obsahovať zovrubnejší výklad o takzvanom moderno-sedliackom včelárení. V našej dobe, kde západné národy všemožné nauky hospodárske veľmi horlivo pestujú, my Slováci ale sme v nich hodne zaostali, odporúčame čo najvremejšie túto dobrú knižočku priateľom Iudu do pozornosti.

Malé Hodinky k úcte najsvätejš. Srdca Ježišovho. Vydáva Redakcia «*Posla božsk. Srdca Ježišovho*» III-tie vydanie, v Trnave (Nagyszombat), cena 4 haliere.

Jadro nábožných výlevov. Kniha modlitebná pre každého katolíckeho kresťana s katolíckym spevníkom Spísal Andrej Radlinský. Nákladom Spolku Sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Cena neviaz. výt. 1 kor. 49 hal., viaz. v koži s mramorezom 2 kor. 40 hal., v koži so zlatorezom 2 kor. 60 hal., a chagr. so zlatorezom a spínkov 3 kor. 20 halierov.

Obzor. Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XV. číslo 9. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ Juraj *Babka* v Lipt. Sielnici (Liptó-Szielnicz).

Mravná čítanka pre náš ľud. Vydáva: Spolok sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Sošit XIII. Hospodárska nauka. Napísal A. Bažik. Sošit I. Druhé vydanie. Cena 60 halierov.

Kto má knihy do daru?

Prosíme všetkých šľachetných ľudomilov, ktorým leží na srdci osveta kresťanská chudobných delníkov budapešťanských, aby ráčili láskave pripomocť nám ku založeniu primeranej knižnice pre «*Budapešťanský katolícky delnícky kruh*». Kruh tento sl. vládou potvrdený započal už účinkovanie svoje: objednal si miestnosť za 600 korún a členovia jeho ochotne prichádzajú po nedielkách k rozhovoru a prednáškam v duchu kresťanskom držaným. Ale príspevky členovské sú tak skromné, že z nich nemožno nám založiť knihovňu a vôbec pri chudobe našich tunajších rodákov-robotníkov odkázaní sme na priazeň každej šľachetnej duše, ktorá i v tom slovenskom robotníkovi vidí človeka a katolíka Kristu verného. Kto tedy máte snáď zbytočné pre seba knihy náboženské a mravnopoučné v reči slo-

venskej alebo v reči maďarskej písané, ráčte tiež doposlať na nížeudanú adresu. Kto chce sa smilovať nad našimi tunajšími bratmi, nachodiacimi sa v biednom postavení bez práce, a chcel by daktorým halierom prispieť týmto polutovaniahodným bratom našim ku pomoci: ráčiž milodary svoje tiež na túto doposlať adresu: *Edvard Sándorfi, Budapest, VIII., Tavaszmező-u. 19.* Miestnosť súkromná spolku nášho je: Bpest, VIII., Práter-utca 33.

Ceny potravných článkov.

Úradne značené priemerné ceny za 50 kilogramov.
Pšenica: tisská K. 7.35—7.85, peštianska K. 7.15—7.75, belehradská K. 7.35—7.80, banátska (76 kilogramová) K. 7.30—7.70. — *Raž:* K. 6.00—6.20. — *Jačmeň* na krm K. 5.40—5.70. — *Ovos:* prvotriedny 5.50—5.65, druhotriedny 5.40—5.50. — *Kukurica:* K. 6.10—6.25. — *Repica:* K. 10.00—10.50. — *Prosó:* K. —. —. —.

Múka.

č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	13.40	12.90	12.50	12.00	11.70	11.40	10.80
		č.	7	7½	8		
		K.	9.60	8.00	6.20		

Strova: Veľký biely bôb: K. 9.75—10.50, tmavý K. 7.20—7.85, drobný K. 11.00—11.50, tarkavý K. —. —. —.
Hrach: K. 11.—12.00. — *Šošovica* veľká čistá K. 10.60—12.00. — *Konopné semä:* K. 9.00—9.50. — *Lanové semä:* prima K. 12.90—13.00. — *Rasca:* K. 29.00—30.00. — *Mak:* sivý K. 25.00—26.00, modrý K. 26.00—27.00. — *Ladník:* K. 7.00 do 7.50. Všetko 50 kilogr.

Koloniálny tovar: *Cukor* rafinovaný K. 87.00—88.00, kockový K. 89.00—90.00, kandis tiely K. 87.00, žltý K. 86.90 za 100 kilogr. s pobravnou daňou.

Spiritus: Rafinovaný tovar vo veľkom K. 147.00 do 148.00. Denaturalisovaný, k priemyselným účelom jeden barill 35.50—36.00.

Petrolej: americký (*) vo veľkom K. 41.50 prima ruskô (***) K. 32.50 za 50 klgr.

Lekvár: srbský (1903) K. 15.75—17.00, slavovský (1903) K. 16.00—16.50 za 50 kilogr.

Slivy: bosenské (120 kusové) K. 14.50 do 15.00, srbské (80—85 kus.) K. 15.50—16.00.

Sviňská masť: budapeštianska K. 70.00 do 70.50.
Ďatelinové semä: lucerna K. 55.00 do 60.00 za 50 kilogr.

Zemiaky: ružové K. 3.60—3.80, žlté K. 4.00—5.00 za 100 kilo.

Poľnohospodárske museum, ktoré nachodí sa v Budapešti na kerepeši-út č. 72., odporúčame obecnstvu k návšteve, keď pri dajakej príležitosti príde do Budapešti. Tu sú vystavené rôzne plodiny a náradie hospodárske a neplatí sa žiadne vstupné.

Na 8-dňovú próbu

Len 2.75 zl.!

zašlem opravdivé americké niklové
Anker-Roskopf hodinky

na dobierku alebo za vopred poslaných 2 zl. 75 krajiarov. Diplomované anti-magnetické hodinky sú v jemne vyhladenej schránke upravené, v 36 hodinách raz ich treba natiahnuť. Vpáde by nezodpovedali, peniaze behom 8 dní nazpät vrátim. Pri objednaní 2 kusov jeden kus len za 2 zl. 50 kr. Niklové Anker-Roskopf hodinky uspokojia každého úplne, trvácnosť a punktovné chodenie prevyšuje mnohé drahé hodinky. Zvlášny osov vezmú pri týchto niklových Anker-Roskopf hodinkách gazdovia robotníci, strojnici a. d., slovom každý, kto jedny silné, trváce a hodnoverné hodinky chce mať. Takýchto hodínok je už mnoho tisíc v úžitku pri úplnej spokojnosti. Každý objednatel ku hodinkám zdarma dostane jednu úhladnú retiazku z nového striebra. 3-ročná záruka za punktovné chodenie. — Hlavný sklad amerických Roskopf hodín je **Lev L. Steiner, Viedna, I., Fleischmarkt 42.** Račte na pravú adresu pozorovať.

Lacné české perie.

5 kilo nové tmavé driapané 9 kor. 60 fill., lepšie 12 kor. Biele mäkké, jak páper 18 kor. — 24 kor. Biele ako snah mäkké ak páper, driapané 30 kor. — 36 kor. Rozposielanie s dobierkou franco zamene- nie a nazpät prijatie je pod tou výnimkou dovolené jestli sa na poštové útraty vynahradia. **Benedikt Sachsel, Lobes 135** (pošta Pilsen Čechy.)

Krainer záživná múka pre svine

od doktora **Trnkóczyho**, ztučnujúci a ochranný prostriedok polepšuje a rozmnožuje: mäso, masť, chut a zdravie. Zdravým sviniam dostaťočné je týždne do pokrmu, za jednu ližicu dať. 1 obalka za 50 halierov k dostaniu je vo všetkých onchodoch, 5 obalkov 3 koruny s dopostaním už aj dobierky z pošti na sklade fabriky

Apatieka „Trnkóczy“ Laibach (Krain).

Podakujúce listi aj úradné uverejenia spresvetčením účinku prachu tohto jak u chorých u zdravých sv.ň každý den dochádzajú.

OZNAM.

Prijmem dvoch chlapcov do mojej obuvníckej dielni

Jozef Kobella, obuvník

v Dolnej Lehote,

u. p. Árva-Váralja. (Árva megye.)

Do 500 zl. mesačne

(a to len ako extra zárobok) môže každý ľahko, statočne a bez všetkých útrat zarobiť. Pošlite a to hneď Vašu adresu pod S. K. 163 na

Kanceláriu oznamov Steinhausen
Karlsruhe (Baden) Amalienstrasse.

Peniaze „mnoho“ peňazí!

mesačne môže **1000 K** každý bez zvláštných vedomostí a bez výloh snadno a poctivo zahladať. Jestli zašiete hneď svoju adresu pod zn. «E. 806.» anon. oddeleniu

«Merkuru», Mannheim, Merrfeldstrasse (Badensko).

K nákupu všetkých plátien a látok, jichž v domácnosti jest treba, doporučujeme vrele Tkalcovské výrobné spoločenstvo „**Vzájemnosť**“ v Hronove (Čechy). Vlastní výroba. První nákupní pramen. Nejvýhodnější nákup pro nevesty, hotely a ústavy. Cenník a vzorky na ukázkou zdarma a franko.

Do účtvej pozor- nosti odporúčam bal sam Svätého Antona Paduanského. Nežisielne mnoho listov poďakovania, potvrdzujú to, že ctiteľia svätého Antona tento balsam čo domový liek s najväčšou dôverou zaviedli.

Proti neuhom žalúdka, nec uti k jedeniu, chudobe krve, hlavyhófu, lámkám a všetkým chorobám, či po vnútornom užívaní, alebo zovňajšom trení, dokazuje istý a zvláštny úspech.

Cena jedného krčahu s opisom upotreby 1 koruna 20 halierov.

K dostaniu výlučné u

Jozefa Hübner, lekárňu Červeného kríža, Baja, Erzsébet királyné út 22. szám.

Najlepšie

Košé

dodává známá firma

JOSEF MECERA

v Čelakovicích (Čechy).

Oznam.

Príjem štyroch kušníerských tovaryšov do práce hneď. **Ludvik Ochotnicki v Zakopanem** (Galícia).

Dvojnásobne elektromagnetický kríž

Nie Voltov kríž!

R. B. Nr. 86967 uzdravuje a rosveseľuje, za čo dobre stojíme: pri lamke, lúpáníu, astmatických neuhoch a bezsnivosti, hučaniu vušach. migrenu, klopaniu srdca, boľasti hlavy a zubov po- žltosti, krčoch žalúdka, ischiasu, udieraníu krve, krčoch, proti

Nietajni prostriedok

hlavných nemocíach, chladných rukách a nohách, krčoch srdca, epilepsii, mokrosti postele, slabosti, záduhu, isibli, bľadosti závratu, zlomi sluchu, nemocíach nervov, influenze, všeobecnej slabosti a. t. d'.

20-ročné choroby byly už takým spôsobom odstránené.

Celkom zvláštným spôsobom upozorňujeme ctené obecnstvo, že môj apparát nemá sa držať za apparát Voltu, ktorý na základe svojej neuzitočnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, keďže môj dvojnásobne magnetický kríž nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštným spôsobom sú odporúčané. — Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, nazpät dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím môj apparát upotrebiť'.

Malý apparát stojí 4 koruny, ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký apparát 6 korún. Pri ťažkých chorobách zastarených aj 20 rokov sa má upotrebovať.

ALBERT MÜLLER

Budapešť, V. okres, Kálmán-utca č. 18/C. Vadász-utca na rohu.

!Veľký krach!

V New-Yorku a v Londíne nešialani ani európejskú suchú zem a preto jedna na strieborné náradie fabrika nútenos vydela sa byť, že svoj tovar len za cenu roboty toho predá. Ja som splnomocnený, splnomocnenstvo toto plniť a nazáklade tomto za 6 zl. 60 krajciarov nasledujúce náradie pošlem:

- 6 kusov veľmi fajnové stolové nože s opravdivou anglickou klingou
- 6 kusov amerického patentirovaného striebra vydlíčky,
- 6 kusov amerického patentirovaného striebra jedáci- ližice,
- 12 kusov amerického patentirovaného striebra kávové ližice,
- 1 kus amerického patentirovaného striebra polievkovú ližicu,
- 1 kus amerického patentirovaného striebra mliekovú ližicu,
- 6 kusov Anglická Viktoria spodnie táčce.
- 2 kusy imponantné stolové svietniky,
- 1 kus ľajnové cukrové sitko,

42 kusov spolu len 6 zl. 60 kr.

Tieto 42 kusy predtýmto 40 zl. koštovali a včel len 6 zl. 60 kr. v najľavnejšej cene je k dostaniu. Americké a patentirované striebra je jedna s vonku a s nátra biela kova, ktorá striebornú barvu aj 25 rokov udrží zaco ja garantirujem. Svedectvom tomu, že tento oznam

neni kamstvo

zavazujem sa bár komu, komu sa náradie nepáči peniaze späťky dať. Nech nikto nezamešká túto pohodlnú príležitosť použiť žeby si túto okrášľujúcu garnitúru nezaobstaral,

ktorá utešeným svadbo a iným darom je,

d'alej do každej lepšej domácnosti príliž je súca, k dostaniu je výlučne len u

A. HIRSCHBERGA

amerického patentirovaného striebra závod Viedeň, II., Rembrandstrasse 19B. Telefón 14597.

Rozposielky na okolie s dobiereku alebo peniaze vopred v postaní. Ku tomu čistiaci prach 10 kr. Opravdivý len na boku vydlíacu ochraňujúcou markou (zdravotná kova).

Výťah s tisíce uznajúcih listov:

S prvšou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu garnitúru za 6 zl. 60 kr. Koložvár barón Bánffy jeho exell.

S prvšou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu zásielku. Kaloča, Ján Majorossy, kanonik.

Zasielku s jedáim servicom som obdržal, veľmi som spokojný nech mi ešte jednu takúto garnitúru 42 kusí na dobiereku s amerického patentirovaného striebra pošl'ú. Bozovič, Kr.-Sörénska st. S. Keresztes hlavný slúžny.

Vo svoj vlastný prospech

nech pozoruje ctené obecnstvo na nasledujúce:

Svetoznámy Fellerov Elsa-Fluid, ktorého jediným dorábateľom je Eugen V. Feller, lekárnik v Stubici, Templom-u. č. 20. (záhrebská stolica), pre jeho mimoriadnu dobrotu a zvlášte významné vlastnosti v celom svete na každej výstave najprvšie vyznamenania a odmeny obdržal. Na tisíce je tých objednávok, ktoré lekárnik Feller z každého kraja na svete obdží denne cieľom jeho dôroby chýrneho Fellerovho Elsa-Fluidu a Fellerových Elsa-Piluliek.

«Nesvedomiti napodobnovatelia» ale tak mysleli, že keď naničhodné babraniny dorobia a pod podobne znejúcim menom do obehu donesú, dobré meno svetoznámeho Fellerovho Elsa-Fluidu využijú, tak mysleli, že tí ľudia, ktorí o napodobneniach znejúci oznam čítajú, snáď pomýlia Fellerov Elsa Fluid s napodobneniami a namiesto Fellerovho Elsa-Fluidu tie napodobneniny objednávať budú.

Zeby aspon čítajúce obecnstvo bolo ochránené, upozorňujeme ho, zeby také napodobneniny na žiaden pád neobjednávalo a nekupovalo.

Pozorujte, lebo len Fellerov Elsa-Fluid je pravý a chráňte sa od všelijakých bezcenných napodobnenín.

Pozorujte, aby ste či to už lacnými cenami, či podobne znejúcimi menami neboli zavedení!

Pozorujte, aby ste Fellerov pravý Elsa-Fluid a pravé Fellerove Elsa-Pilulky len u Eugena V. Feller, lekárnika v Stubici, Templom-u. 20. (záhrebská stolica) objednávali. Kedže ale na vašom bydliaom mieste

chcete pravý Fellerov Elsa-Fluid kúpiť, vtedy tým skorej máte dať pozor, že len Eugena V. Feller, stubieckého lekárnika výroby máte pýtať a porovnajte spolu pakovanie, vignettu a ochrannú známku. Našli sa už tiež aj takí napodobnovatelia, ktorí sú tak nesvedomiti, že ešte aj barvu vignety na fľaške prilepenej, vonkajšie znaky ochrannej známky, ba aj podobu samej fľašky napodobnovali, len aby ctené obecnstvo tým ľahšie zaviedli.

Tých 60.000 podakovacích listov, ktoré lekárnik Eugen V. Feller z každej čiastky sveta dostal, každému k službám stoja, každý ich môže v pôvodine prečítať a od odosielateľov týchže listov môže sa pýtať, aby si presvedčenie nadobudol o tom, že týchto 60.000 ľudí jedenkaždý bez všetkého napomenutia a len zvdacnosti a vlastnej pohnútky písali týchto mnoho pekných listov.

Dôležité!

Do vďačnej pozornosti sa odporúča ešte ctenému obecnstvu, zeby pravý Fellerov Elsa-Fluid zavčas objednali a nečakali dotedy, keď už na tento výtečný liek páľivú potrebu majú. Známo je aj to, že lekárnik Feller dostane tisíce objednávok, takže objednávateľom viacráz dlho treba čakať. Ponevác ale Fellerov Elsa-Fluid čím je starší, tým je lepší a ponevác je odporúčajúce, aby tento účinkujúci prostriedok vždy bol pri ruke, vo svoj vlastný prospech robia, keď ho čím prv objedajú a tenže doma stále napohotove držia.

Pravý **FELLEROV ELSA-FLUID** (Fellerov-Fluid v essencií príjemne voňajúcich bylín so známkom «Elsa») musí na všetkých úpravách a na každej fľaške nosiť takúto ochrannú známku, jaká je tu vyobrazená s menom «Elsa» a s podpisom «Feller». Zdravotníckymi vrchnosťami preskúmaný a одобrený.

Ceny na dobierku alebo pri vopred saslani peňazi :
 12 fliaš alebo 6 duplovaných fliaš 5 korun -- hal.
 24 " " 12 " " 8 " 60 "
 36 " " 18 " " 12 " 40 "
 48 " " 24 " " 16 " -- "
 60 " " 20 " " 20 " -- "

S návodom k upotrebeniu, s portom a škatulou. Niže 12 fliašek sa nepošle.

Ku Elsa-Fluidu odporúčajúce, ako najlepšie, najlacnejšie a tisícraz vyprobovaný prostriedok na prehnanie Fellerove Elsa-Rebarbara-pilulky.

Úplne neškodné. Účinkujú rýchle, iste, bezboľastne, zvyšujú chuť k jedlu a napomáhajú trivene, čistia a uľavujú bóle a choroby žalúdkové a tráviacich ústrojov. Jedon balík (6 škatuliek) spolu s návodom užívania 4 koruny franco. Nesčízelné uznania a poďakovacie listy!

Chránme sa od napodobnovateľov

ZDARMA dostanú objednávateľia po každom opätovne objednanom tuete Elsa-Fluidu 1 fľašku.

Len Fellerov-Elsa-Fluid je pravý! Jestli sa jeden list náhodou ztrati žiadúco je písať list rekommandovaný.

Chránme sa od napodobnovateľov kto chce dostať Fellerov Elsa-Fluid, a pravé Fellerove Elsa-pilulky, nehe si objedná listovne a jasno napíše adresu jediného dorábateľa :

Eugen V. Feller, lekárnik,

dvorný dodavateľ jeho cis. a kráľ. výsosti princa Filipa Bourbona

Stubica, Tempom-utcaza 20. sz. (záhrebská stol.)

Hlavný sklad v Budapešti: u lekárnika Jozefa Töröka, Kráľovská ulica č. 12., v lekárni «Nádor» dra Eggera Váci-körut č. 17. a v lekárni Bélu Zoltána Szabadság-tér.